

srijeda, 14.4.2004.

RAZGOVOR Gerald KNAUS, DIREKTOR EUROPSKE INICIJATIVE
ZA STABILNOST (ESI) U BERLINU

BIH TREBA KANTONIZIRATI

Treba stvoriti dvanaest ravnopravnih jedinica, koje u biti već postoje. Radi se o Republici Srpskoj, Distriktu Brčko te deset sadašnjih kantona u Federaciji BiH. Dobili bismo jasnu federalnu strukturu i mogli bismo realizirati europski model federalnog ustava u Bosni i Hercegovini

piše Edi ZELIĆ

Gerald Knaus je direktor Europske inicijative za stabilnost (ESI), uglednog "think tanka" iliti škole mišljenja sa sjedištem u Berlinu i predstavništvima u različitim zemljama jugoistočne Europe. Članovi ESI-ja su mladi znanstvenici koji žele promijeniti politiku na Balkanu i koji su, gotovo bez iznimke, proveli određeno vrijeme u regiji — kao suradnici EU-a, UN-a, OSCE-a, u diplomatskoj službi ili kao dopisnici dnevnih listova. Za Slobodnu Dalmaciju Austrijanac Knaus govori o ulozi međunarodne zajednice u Bosni i Hercegovini, iznosi prijedloge o budućem preustroju te zemlje i ocjenjuje šanse Republike Hrvatske za pristup Europskoj uniji.

Kako biste ocijenili rad međunarodne zajednice u BiH?

- Kada govorimo o ulozi međunarodne zajednice u Bosni i Hercegovini, treba razlikovati vrijeme neposredno nakon rata i vrijeme novih izazova koji danas stoje pred BiH. Što se tiče poslijeratnih problema poput razoružanja paravojnih formacija ili ublažavanja humanitarne katastrofe, mislim da je međunarodna zajednica postigla velike uspjehe. Današnji izazovi, međutim, nemaju veze s poslijeratnim vremenom i te probleme, očito, međunarodne organizacije u Bosni ne mogu riješiti.

Jačanje institucija

Vaša institucija visokog je predstavnika Paddyja Ashdowna čak optužila da se koristi kolonijalnim metodama vlasti?

- Kritiziramo strukturu Ureda visokog predstavnika, za koju mislimo da ne odgovara trenutačnoj situaciji. Pred pozadinom stabilizacije i dugoročnog očuvanja mira u Bosni ona više nije opravdana. Situacija u kojoj jedna strana institucija ima pravo donositi zakone mimo legalno izabranih institucija države, zabranjivati rad strankama i političarima te davati otkaze sucima i državnim odvjetnicima stoji u potpunoj suprotnosti prema onome što Bosni i Hercegovini u ovom trenutku treba. A treba joj jačanje demokratskih institucija i respekt prema tim institucijama. Iluzorno je misliti da međunarodni tehnokrati mogu riješiti probleme u BiH autoritarnim metodama.

Kako bi, po Vašem mišljenju, angažman međunarodne zajednice danas trebao izgledati u Bosni i Hercegovini?

- Rad i ponašanje međunarodne zajednice u BiH trebali bi biti slični formi koja se primjenjuje u Rumunjskoj ili Bugarskoj. S jednim sličnim intenzivnim angažmanom Europska unija bi i u Bosni mogla postići mnogo više. U Bugarskoj i Rumunjskoj veliki dio zakona koji se donose u nacionalnim parlamentima već se unaprijed usklađuje s europskim zakonodavstvom. Ali pazite, nitko ne prisiljava nacionalne parlamente da to čine. Čitav proces mora se odvijati uz pomoć demokratskih institucija u zemlji.

S apstraktnog na konkretno

Gotovo deset godina nakon Daytonu, sve češće se govori o potrebi revizije tog sporazuma. Što mislite o tom pitanju?

- Mislim da bi se diskusije oko daytonskog sporazuma trebale voditi puno trezvenije. Kada je riječ o Daytonu, najčešće se zapravo misli na aneks 4 koji govori o bosanskohercegovačkom Ustavu. Najvažnije pitanje je što konkretno treba mijenjati na tom Ustavu i kako se jedna takva promjena može provesti. Mislim da za takvo što postoje samo dvije mogućnosti: promjene međunarodnim dekretom ili, pak, kompromisno rješenje. Odluka koju bi eventualno naložila međunarodna zajednica uvelike bi unazadila status BiH kao demokratske zemlje i članice Vijeća Europe. Uvjeran sam kako je u BiH

moguć kompromis.

Međutim, sve dok diskusija ostaje na apstraktnoj razini i dok se, primjerice sa strane Federacije BiH, dovodi u pitanje sama egzistencija Republike Srpske, neće se postići nikakav napredak. Teritorijalna pitanja danas više nisu važna kategorija. Vidite, Republika Srpska je ekonomski uništena zemlja, BiH kao država pati od masovnog iseljavanja stanovništva, radnih mjesta nema ni za lijek. Treba početi s rješavanjem konkretnih problema.

Jedna od najkontroverznijih teza ESI-a jest prijedlog o kantonizaciji Bosne i Hercegovine, koji su prije dosta vremena propagirali i neki hrvatski političari poput Dražena Budiše?

- Točno. Postavili smo pitanje kako je moguće temeljno, uz konsenzus, reformirati Bosnu i Hercegovinu. Rješenje koje najviše obećava, a do kojeg smo došli nakon mnogobrojnih razgovora i dogovora s političarima svih strana, jest da se pokušamo služiti sadašnjim sustavom te ga postupno pokušamo pretvoriti u funkcionirajuću federaciju po uzoru na neke europske zemlje. Drugim riječima, radikalno bi trebalo dovesti u pitanje razinu vlasti koju u BiH trenutačno nitko ne brani i umjesto toga stvoriti Bosnu i Hercegovinu s dvanaest ravnopravnih jedinica. Te jedinice u biti već postoje, a radi se o Republici Srpskoj, Distriktu Brčko te deset sadašnjih kantona u Federaciji BiH. Kantonizacijom bismo dobili jasnu federalnu strukturu, mogli bismo regulirati kompetencije na razini države te realizirati europski model federalnog ustava.

Pragmatična rješenja

Raduje me što je jedna takva ideja na hrvatskoj, ali i na bošnjačkoj strani dobro prihvaćena.

Skeptičnost u Republici Srpskoj u prvom redu se odnosi na pitanje teritorijalnog jedinstva te na buduće kompetencije Republike Srpske, za što mislim da nema razloga. Možda još nije pravi trenutak za jednu takvu reformu. No, važno je da se o njoj govori. Kada bosanskim političarima postane jasno da međunarodna zajednica neće pokušati na silu promijeniti Ustav, kada se visoki predstavnik odrekne svoje moći i Bosna i Hercegovina bude ovisna sama o sebi, onda će, vjerujem, pragmatična rješenja biti atraktivnija.

Što se tiče islamističkoga terorizma, vidite li u Bosni i Hercegovini posebnu opasnost za Europu? Navodno su odgovorne osobe za atentat u Madridu bile na obuci u Bosni i Hercegovini?

- Nema sumnje da su se tijekom posljednjih godina neki islamistički teroristi nalazili u BiH te da su tamo bili i tijekom rata. Međutim, terorističkih stanica je bilo i još ih ima u Italiji, Španjolskoj ili Njemačkoj. Problem islamističkog terorizma je europski problem i Europljani ga trebaju zajedno rješavati. Slika koju mnogi na Zapadu imaju o Balkanu kao gnijezdu islamističkog terorizma, organiziranog kriminala, korupcije itd. po mom sudu je zabluda.

Slovenija će 1. svibnja kao prva zemlja s područja bivše Jugoslavije biti primljena u Europsku uniju. Kako ocjenjujete šanse ostalih zemalja regije, pogotovo Hrvatske?

- Hrvatska zapravo ima samo jedan problem, a to je otpor male skupine europskih zemalja da započnu pregovore o pristupu Hrvatske EU-u prije nego što se ne riješi problem s generalom Gotovinom. Kada se riješi problem suradnje Hrvatske s Haaškim tribunalom, početku pregovora RH s EU-om ništa više neće stajati na putu. To bi bio nevjerovatno važan i pozitivan signal za čitavu regiju. Gerhard Schröder tvrdi kako se ne može vezati početak pregovora RH s Europskom unijom uz izručenje generala Gotovine kada Hrvatska ne zna gdje se general nalazi. Što mislite, koliko su realne procjene o hrvatskom pristupu 2007. godine?

- Ključ za početak pregovora Hrvatske s EU-om u ovom trenutku nedvojbeno leži u rukama Carle del Ponte. Što se tiče točnog datuma pristupa, prvo mislim da hrvatski problemi na područjima administracije ili gospodarstva nisu teži nego što su bili u Bugarskoj ili Rumunjskoj u trenutku kada su te zemlje počele pregovarati. Ipak, teško je predvidjeti koliko će ti pregovori trajati. Mislim da datum pristupa i nije toliko važan. Bitno je da se zemlja nalazi na pravome putu.

Koliko će hrvatski pristup EU-u ovisiti o stanju u regiji?

- Mislim da bi za Hrvatsku bilo od velikog interesa kada bi joj se najmanje još jedna zemlja s područja bivše Jugoslavije pridružila u pregovorima za pristup Europskoj uniji. To bi, na primjer, mogla biti Makedonija gdje EU ima veliki interes za stabiliziranje političke situacije.

Voditelj Internet odjela: Augustin Gattin

Internet podrška: NETmedia d.o.o.

© Sva prava pridržana: SLOBODNA DALMACIJA, 1999-2004.